

Tarımda Fırsat Maliyeti Farkındalığı ile Refah Artışı

Farkındalık bilinci arttırma bir dikkat çekme, etkileme yöntemidir. Geliştirilmesi, düşünme yeteneğinin aktif hale gelmesiyle sağlanır. İnsanoğlunun ekonomide karşılaştığı sorunlara kalıcı çözüm bulamamasının nedeni, düşünme yeteneğini yeterince kullanamamasından kaynaklanmaktadır. Ekonomide, tarımda, sosyal yaşamda alınan her karar, bir tercihin sonucudur. Tercih, seçim yapmak demektir. Doğru karar, doğru seçimle ve yeterince düşünmeyle gerçekleşir. Tarımdan geçimini sağlayan herkesin doğru karar vermesi için, onları düşünceye sürükleyen iktisadi bir kavramı, 'Fırsat (alternatif, vazgeçme) Maliyetini değerlendirilmesi gerekmektedir.

Fırsat maliyeti, herhangi bir malın üretimini artırmak için başka bir maldan vazgeçilmesi halinde, kaybedilen mal ve kazanç miktarıdır. Fırsat maliyeti aslında tercihlerimizin bize olan maliyetidir. Yapmadığımız seçimlerin bize olan maliyetidir. Bu nedenle vazgeçme maliyeti ya da alternatif maliyet olarak da adlandırılır. Tarımda alternatiflerin iyi bir biçimde değerlendirilmesi yapılarak üretim imkânları belirlenmelidir. Bir çiftçi tarlada pamuk yerine mısır yetiştirdiğinde, pamuktan elde edilebilecek gelir, mısırın fırsat maliyeti olacaktır.

Tarım; ülke nüfusunun yaşamını sürdürebilmesi, milli gelire ve istihdama katkısı, diğer sektörlerle hammadde ve sermaye sağlaması, ihracata doğrudan ve dolaylı olarak etkisi ve biyolojik çeşitlilik ile ekolojik dengeye olan katkısı nedeniyle tüm dünyada vazgeçilmez bir sektör niteliğindedir. Bu nedenle tarım sektörü, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla, toplumun bütün kesimlerini yakından ilgilendirmektedir (Doğan ve ark. 2015). Uluslararası ticaret teorilerinden Ricardo'nun 'Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisinin' bazı eksik, revizyonunun yapılması gereken yanları olsa da ana fikri, tarımda fırsat maliyetini daha doğru hesaplamamıza katkı sağlayacaktır. Ülkede bazı malların üretimi, diğer ülkelere göre daha düşük maliyetle gerçekleşiyorsa, ülke bu mallarda üretim yaparak uzmanlaşmalı ve ihraç etmeli, pahalıya ürettiği diğer malları, eğer stratejik önemi yoksa ithal etmelidir.

Verimsiz çeşitleri yetiştirmenin fırsat (alternatif, vazgeçme) maliyeti, verimli çeşitlerden elde edilebilecek gelirdir. Bazı bölgelerimizde verimi düşük çeşitler yetiştirildiği için, tarım ürünlerinin üretim alanları diğer bölgelere göre fazla olduğu halde, elde edilen gelir düşük olmaktadır. Verimli çeşitlere yönelme ile çiftçilerimiz daha fazla gelir elde edebilir. Bölgelere göre verimli çeşitler belirlenirken, ekolojiye etkileri de dikkate alınmalıdır. Verimi, kalitesi yüksek, hastalıklara ve iklim değişikliğinin etkilerine dayanıklı çeşitlerin ıslahına yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarına verilen destekler sürekliliğini kaybetmemelidir. Bu çalışmalarda verimi düşük fakat bazı özellikleri üstün çeşitlerin materyal olarak kullanılmasına devam edilmelidir. **AR-GE'ye (Araştırma Geliştirmeye) ayrılan bütçenin fırsat maliyeti önemsizdir.**

Aşırı ya da tam sulamanın fırsat maliyeti, kısıntılı sulamadan elde edilebilecek faydalardır. Kısıntılı sulamayla su, enerji, işçilik ve drenaj masrafları azalır, verimli toprakların aşırı sulamayla taşınması, tuzlulaşması engellenir. Suyun yeterince bulunmadığı yerlerde, kısıntılı sulama ile daha fazla alanın sulanmasıyla, daha fazla ürün yetiştirerek tarım arazilerimizin daralmasının önüne geçilebilir ve istihdam artışıyla kırsal alanlarda yoksullukla mücadele edilebilir. Topraklarımızın ve su kaynaklarımızın korunması için, çiftçilerimizde farkındalık yaratacak eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Ülkemizde arazilerin özelliklerine göre seçilecek bitki deseni için en uygun sulama yönteminin seçilmesi, projelenmesi ve uygun bir sulama programının uygulanması doğal kaynaklarımızın en iyi şekilde bir sonraki nesillere aktarılmasını sağlayacaktır. Basınçlı sulama sistemlerinin uygulanması, su kayıplarını azaltmakla birlikte aşırı sulamanın çevreye verdiği zararlı etkileri minimize edecektir (Çakmak ve Aküzüm, 2006).

Ülkemizde su kaynaklarının sürdürülebilir ve rasyonel kullanımı için (Evsahibioglu, Aküzüm ve Çakmak, 2010);

- Toprak ve su kaynaklarının kullanımı ve yönetiminde ulusal devlet politikası oluşturulmalı,
- Ülke genelinde sürdürülebilir bir havza yönetimi yönünde kurumlar arası eşgüdüm sağlanmalı,
- Ulusal veri tabanı oluşturulmalı ve bilgi akışı sağlanmalı,
- Sınır aşan sular için ulusal çıkarlar gözetilerek gerekli önlemler alınmalı,
- Su kaynaklarının kullanımı planlanmalı,
- Su kullanıcı örgütlerinin zayıf ve güçlü yanları belirlenerek örgütlenmeyle ilgili yeni yapılanma kriterleri belirlenmeli,
- Düzenli izleme ağı oluşturulmalıdır.

Su kaynaklarının sürdürülebilirliği ve insanlığın geleceği açısından ekosistemler korunmalı, bozulmaya uğrayanlar iyileştirilmelidir. Suyun sadece insan hayatı için gerekli fiziksel bir değer olmayıp, yaşayan diğer tüm organizmaların canlılığını sağlayan bir ortam olduğu unutulmamalıdır. Uluslararası düzenlemelere uygun olarak, sınır aşan sular konusunda da ekosistemlerin korunmasına yönelik işbirliği geliştirilmelidir. Ekosistemlerin korunmasında karşı karşıya bulunulan sorunların temelinde hızla artan dünya nüfusunun önemli bir etken olduğu unutulmamalı, korumacılık stratejileri oluşturulurken bu husus göz önüne alınmalıdır. Ekosistemlerin suyun kaynağı olduğu tanınmalı, doğanın ve biyoçeşitliliğin korunması için su havzalarına hangi miktarda suyun geri dönmemesinin gerekli olduğu anlayışı, öncelikli olarak su kaynaklarından hangi miktardaki suyun çekilmemesi gerektiği anlayışıyla yer değiştirmelidir (Haktanır, 2009).

Doğal kaynakların korunmasını, geliştirilmesini, çevrenin korunmasını ve gıda kalite ve sağlık koşullarına uygunluğu amaçlayan organik tarım, tarımın devamlılığı için uygun bir yöntem olarak görülmektedir. Gelişmiş batılı ülkelerde, gelişen çevre bilinciyle birlikte organik tarımda son yıllarda araştırma ve uygulama çalışmaları yoğunlaşmıştır. Gelecekte de özellikle hükümet politikalarının bu geçişi hızlandıracağı gibi tüketicilerin daha doğal koşullarda yetişmiş ürünleri talep edeceği de konunun gelişmesine katkıda bulunacaktır. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde de girdi kullanımına ilişkin yapılan değerlendirmelerde kimyasal gübre kullanımı ve bitki koruma

ilaçlarının kullanımının gelişmiş batılı ülkelere göre henüz daha düşük düzeylerde olması organik tarıma geçişte önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Organik tarıma geçiş işlemi kapsamlı bir işlemdir, riski fazladır ve hem ekonomik hem de teknik olarak çeşitli problemleri vardır. Aynı zamanda geleneksel tarıma göre işgücü maliyetlerinin yüksek olması ve birim alandaki verimin düşük olması sebepleriyle daha maliyetli görünmektedir. Ancak az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler daha tarımda az girdi kullandıkları ve kullanılmayan işgücüne sahip oldukları için bu konuda daha fazla avantaja sahiptirler. Gelişmekte olan ülkelerin organik tarımla ilgili politikalarında genel olarak bazı eksiklikler bulunmasına rağmen sahip oldukları avantajları da gözden çıkarmamak gerekir. Organik tarımda sulama, enerji ve dışsal girdiler için büyük yatırımlara ihtiyaç yoktur, ancak özellikle eğitim ve araştırmalara önem verilerek üretimin yapılması için yatırım gerekmektedir. Bu nedenle organik tarımsal politikaların ortaya çıkması veya yeniden gözden geçirilmesi özellikle marjinal alanlarda gıda güvenliğini geliştirmek ve sürdürülebilir bir tarım oluşturmak açısından önemlidir (Turhan, 2005).

Tarımda ithalatın fırsat maliyeti, ihracattan elde edilebilecek faydalardır. İhracat ülkeye düzenli döviz giriştir, büyümeye olumlu katkı sağlar, ülkelerin küresel ekonomik krizlere dayanıklılığını artırır. İhracatın bir diğer önemli faydası, tarım ürünlerinde değer zincirine olumlu katkılarıyla ülkelerin gıda güvenliğine ve tarımda teknolojik ilerlemelere hizmet etmesidir. İşletmelerin sermayelerinin ve marka değerlerinin artmasını, pazar paylarının genişlemesini olumlu etkiler.

Tarımın teknolojik gelişmelere adaptasyonunun hızlandırılması, büyüme hızımızı da arttıracaktır. Tarımda tercihlerimizin bize olan maliyetini değerlendirerek yaparsak, sürdürülebilirliği sağlayabiliriz. Bize en yüksek faydayı sağlayacak şekilde üretim planımızı belirlemeliyiz. Tarımda karar verme sürecinde Fayda - Maliyet Analizi yapılırken, ekonomik ve sosyal açıdan etkileri değerlendirilmelidir. Unutulmamalıdır ki yatırım, üretim ve istihdam artışı olduğunda para arzı artmış olsa bile enflasyonda artış beklenmez. Önemli olan bu dört faktör arasında dengeli sağlayabilmektir. Bugünün maliyeti aslında geleceğin maliyetidir.

Kaynak: [Apelasyon Dergisi](#)

Yazar: Salih Gökkür

ANKARA TİCARET BORSASI

RAPORLAR

Macun Mah. 171. Sokak No:4 06105 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 327 00 00 Faks: 0 312324 08 57 – Başkanlık Özel Kalem Md : 0 312 310 47 74 – 75 -76
Genel Sekreterlik : 0 312 311 01 04 Web: www.ankaratb.org.tr
e-posta :info@ankaratb.org.tr

